

در ساختار قانون اساسی هیچ بن بستی وجود ندارد

سخنگوی شورای نگهبان، یاتبیین اهمیت و جایگاه سیاست‌های کلی ابلاغی در نظام حقوقی کشور بیان کرد: سیاست‌های کلی مصوب، جمع‌آوری بسیار جامعی از آسیب‌ها و مسائل حوزه تخصصی خود هستند. به عنوان مثال کسانی که در شورای نگهبان درگیر نظارت بر انتخابات هستند، تجلی جامع‌گردآوری آسیب‌ها و راهکارها را در آن سیاست‌ها مشاهده می‌کنند. هادی طحان نظیف، در ادامه اظهار کرد: در حوزه تقنین نیز سیاست‌های کلی قانون‌گذاری در واقع «نظام مسائل حوزه تقنین» به شمار می‌رود که تمامی آسیب‌ها، خلأها و اشکالات موجود در فرآیند قانون‌گذاری کشور در آن جمع‌آوری شده و جهت‌گیری‌های کلان و اصلی حرکت را نشان داده است. این عضو حقوقدان شورای نگهبان با تأکید بر اینکه شأن ذاتی سیاست‌های کلی، ارائه خط‌مشی‌های کلان است تصریح کرد: جزئیات و راهکارهای مشخص و عینی باید در قوانین و مقررات بعدی تدوین شوند. روند کند اجرایی‌سازی این سیاست‌ها قابل قبول نیست. سیاست‌های کلی قانون‌گذاری در مهرماه سال ۱۳۹۸ ابلاغ شد و در هشتم مهرماه سال ۱۴۰۵، درست هفت سال از ابلاغ آن می‌گذرد. وی در ادامه تأکید کرد: به رغم برگزاری نشست‌ها، جلسات گوناگون و ارائه طرح‌های مختلف در طول این سال‌ها، با نگاهی خروجی محور و محصول محور باید ادعا داشت که هنوز اتفاق ویژه و خروجی ملموس و عینی در این باره در نظام تقنینی کشور رخ نداده است. سخنگوی شورای نگهبان با یادآوری پیگیری‌های مستقیم رهبر شهید در زمان حیاتشان تصریح کرد: ایشان بارها در سخنان خود پیگیر بودند که چرا سیاست‌های کلی تقنین و انتخابات پس از گذشت چند سال از ابلاغ، هنوز به قانون تبدیل نشده‌اند. رهبر شهید صریحاً تأکید داشتند که بر روی این سیاست‌ها کارشناسی، فکر و بررسی فراوان صورت گرفته است و باید بر اساس آنها قانون‌گذاری انجام شود، اما متأسفانه هنوز به نتیجه نرسیده است. عضو حقوقدان شورای نگهبان در ادامه با اشاره به اینکه اسناد بالادستی، یک چارچوب سه‌گانه محتوایی و خط‌مشی کلان را برای نظام قانون‌گذاری ترسیم می‌کنند، مؤلفه‌های اصلی این چارچوب را تشریح کرد و گفت: بر این اساس، تمام قوانین و مصوبات تقنینی در کشور باید الزماً در چارچوب سه مؤلفه استوار باشند: موازین شرع مقدس، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی نظام. این عضو حقوقدان شورای نگهبان تأکید کرد: شرع، قانون اساسی و سیاست‌های کلی هر یک از منظری متفاوت این فرایند را هادایت و کنترل می‌کنند و هر یک نیازمند طراحی ساختار، ایجاد سازوکارهای حقوقی منسجم با تمام اجزا نظام حقوقی خاص خود است. ناثل شدن به نظام تقنینی مطلوب، نیازمند تصویب «قانون قانون‌نویسی» یا اصلاح آئین‌نامه داخلی مجلس و مواردی از این دست و همچنین وجود اراده سیاسی است.

از هم بیستند

سخنگوی شورای نگهبان در پاسخ به ابهام درباره علت باقی ماندن برخی مواد قوانین به رغم نظر فقها بر مغایرت شرعی گفت: اگر قانونی ابطال شود، اما مجلس قانون جدیدی جایگزین نکند، ممکن است در اداره امور مردم دچار اختلال ایجاد شود. بهترین روش این است که اصلاحیه جدید تصویب شده و ریل قانونی به صورت منطقی تغییر یابد تا مردم و دستگاه‌ها دچار بی‌التکلیف و آسیب نشوند. طحان نظیف در پاسخ به سؤالات پیرامون تعهدات مالی و مسئله مهریه بیان کرد: مبنای فقهی شورای نگهبان روشن است؛ اگر فردی تمکن و توانایی مالی دارد (چه یک سکه مهریه باشد چه ۱۰۰۰ سکه مهریه)، موظف به پرداخت تعهد خود است و در صورت تمرد، ابزار حبس مجاز می‌باشد؛ اما اگر فردی به واقع دچار اعسار و عدم تمکن مالی است (حتی توان پرداخت یک سکه مهریه را ندارد)، نباید زندانی شود. ایرادات شورای نگهبان به مصوبات مجلس در این حوزه، در جهت تشخیص درست اعسار، جلوگیری از اجحاف و حفظ این مرز شرعی بوده است. طحان نظیف در پاسخ به سؤالی پیرامون نسبت میان نیازهای اجتماعی و مطالبات عمومی مردم با احکام شرعی تصریح کرد: در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، شرع مقدس و مصالح مردم دو مقوله جدا از هم نیستند، بلکه کاملاً در هم تنیده شده‌اند. وی با استناد به اصل پنجاه و هشتم قانون اساسی خاطرنشان کرد: مجرای قانونی و رسمی اعمال قوه مقننه و انعکاس مطالبات، نیازها و خواسته‌های مردم در تمامی حوزه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، نمایندگان منتخب مردم در مجلس شورای اسلامی و دولت برآمده از رأی ملت هستند. مطالبات مردم از طریق طرح‌های نمایندگان یا لوایح دولت به قانون تبدیل می‌شود و طبق اصل هفتاد و یکم، مجلس صلاحیت قانون‌گذاری در عموم مسائل را دارد. سخنگوی شورای نگهبان تأکید کرد: در ساختار قانون اساسی هیچ بن بستی وجود ندارد و حتی در صورت بروز مغایرت میان مصوبات مجلس در خصوص احکام شرعی، مجمع تشخیص مصلحت نظام بر اساس سازوکار ضرورت‌سنجی می‌تواند مصلحت ملزمه جامعه را حاکم سازد، مشروط بر اینکه همه نهادها در چارچوب صلاحیت‌های تعریف‌شده خود حرکت کنند.

سه شنبه
۱۴۰۷ • ۰۷ • ۱۴
شماره ۲۴۹۲
سال هشتم
۲۶ ربیع الثانی ۱۴۴۸ / ۰۶ اکتبر ۲۰۲۶

آرمان ملی – حمید شجاعی: شامگاه یکشنبه ۱۲ مهرماه بود که خبری در رسانه‌ها

و فضای مجازی پیچید و با واکنش‌های زیادی روبه‌رو شد. خبر این بود که «محسن پاک‌نژاد وزیر نفت استعفا داد». البته تا پیش از این چندین بار این خبر به‌طور غیر رسمی اعلام شده بود که پاک‌نژاد استعفا داده، اما هیچ‌گاه رسمی نشد و بنا به گفته‌ها رئیس‌جمهور نیز نپذیرفته بود، اما گویا تحولات و حواشی پیرامون وزارت نفت استعفا‌ی وزیر نفت خود موافقت کند. این در حالی است که تا پیش از این نیز برخی نمایندگان مجلس خبر احتمال استیضاح پاک‌نژاد را به جهت ضعف عملکرد مطرح کرده بودند او یکی از وزرایی بود که به بهارستان فراخوانده می‌شد. از طرفی از مدت‌ها پیش هم صحبت از لزوم تغییرات در تیم اقتصادی دولت و ترمیم کابینه مطرح می‌شد. چنانکه بهارستان نشینان گفته بودند یا دولت ترمیم را آغاز می‌کند یا استیضاح برخی وزرا را کلید می‌زنیم. هر چند بعضاً وزرا قبل از استیضاح استعفا می‌دهند تا هم محترمانه‌تر از دولت کنار بروند و هم مهر استیضاح بر کارنامه‌شان نخورد. البته در مورد محسن پاک‌نژاد وزیر مستعفی نفت آنچه به صورت رسمی به عنوان دلیل استعفا مطرح شده بحث دلایل شخصی بوده، اما واقعیت این است که اتفاقات و حواشی پیرامون پاک‌نژاد به اندازه‌ای بوده که این استعفا را صرفاً نتوان به دلایل شخصی گره زد. واقعیت این است که انتظارات از پاک‌نژاد به عنوان وزیری که از دل وزارتخانه انتخاب شده و همه مدارج و چارچوب‌های وزارت نفت را می‌شناسد بیش از این بود، اما وی گویا نتوانست آنطور که باید این وزارتخانه را با برنامه‌های خود پیش برده و اداره کند. گرچه برخی معتقدند پاک‌نژاد به جهت آنکه نتوانست در مسائل مختلف به ویژه در بحث فروش نفت و بازگرداندن پول آن در زمان جنگ موسوم به تراستی‌ها عملکرد موافقی داشته باشد و برخی معتقدند همین امر باعث شد تا پزشکیان با استعفا پاک‌نژاد موافقت کند. جالب اینکه بلافاصله پس از پذیرش استعفا‌ی وزیر نفت رئیس‌جمهور معاون وی یعنی حمید بور را به عنوان سرپرست جدید وزارت نفت منصوب کرد که در متن این حکم آمده است: «به استناد اصل ۱۳۵ قانون اساسی و نظر به مراتب تعهد، شایستگی و سوابق اجرایی جناب عالی، ضمن پذیرش استعفا‌ی جناب آقای محسن پاک‌نژاد، به موجب این حکم

به عنوان سرپرست وزارت نفت منصوب می‌شوید. انتظار دارد با اتکال به خدای متعال در چهارچوب قانون اساسی، اهداف سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی مصوب مقام معظم رهبری (قدس‌السره الشریف) و برنامه هفتم پیشرفت با رعایت منشور اخلاقی کارگزاران دولت وفاق ملی و تعامل با هیأت محترم وزیران در تحقق اهداف دولت و حل مشکلات کشور مجدانه بکوشید». گرچه تا پیش از این بحث استعفا‌ی چند باره وزیر نفت تذیب می‌شد، اما واکنش سخنگوی دولت مهر تأییدی بر این گمانه‌زنی‌ها زد. جایی که فاطمه مهاجرانی در توضیح استعفا‌ی پاک‌نژاد گفت: «از قبل موضوع استعفا‌ی ایشان مطرح شده بود و علاقه‌مند بودم که استعفا دهند و این موضوع را هم مطرح کرده بودند، اما رئیس‌جمهور نپذیرفتند». حال با توجه به احتمال استیضاح برخی وزرا به نظر می‌رسد شاید در آینده شاهد برخی تغییرات دیگر در دولت باشیم.

ماجرای یک استعفا

با استعفا‌ی وزیر نفت پزشکیان علل مختلفی بر این استعفا مطرح می‌شود و هر کسی از ظن خود ماجرای این وزیر بر استعفا‌ی پاک‌نژاد پیش می‌کشد، اما به نظر دو سه مورد بیش از سایر مسائل و حواشی که مطرح شده بر استعفا‌ی وزیر نفت سایه افکنده است. نخستین مورد ماجرای تراستی‌ها و مواجهه پزشکیان با دهد آنهاست. پاک‌نژاد وزارت نفت را در شرایطی تحویل گرفت که فروش نفت و بازگرداندن درآمد حاصل از آن یکی از مهم‌ترین مسائل این وزارتخانه بود. ایران به دلیل تحریم‌ها

«آرمان ملی» حواشی پیرامون تغییرات در دولت را بررسی می‌کند

پشت پرده یک استعفا

امکان استفاده عادی از شبکه رسمی بانکی بین‌المللی را نداشت و بخشی از فرآیند فروش نفت و انتقال درآمدهای آن از طریق واسطه‌هایی انجام می‌شد که به «تراستی» معروف شدند. چنانکه در دوره وزارت پاک‌نژاد به میزان تراستی‌ها افزوده شد و رفته رفته به نحوه انتخاب این افراد، تضمین‌های دریافتی و چگونگی بازگشت پول نفت به کشور به مسائلی برای پرسش از وزیر مطرح شد و بسیاری مهم‌ترین محور استیضاح احتمالی وزیر مستعفی نفت را همین امر می‌دانستند. ماجرای تراستی‌ها چنان ابعاد یافت که مجلس، سازمان بازرسی و قوه قضائیه نیز وارد پرونده شدند و رئیس سازمان بازرسی اعلام کرد برخی تراستی‌ها میالغ خود را به کشور بازنگردانده‌اند که تنها یک فقره آن ۲۰۰ میلیون دلار بوده است. آنطور که رویداد ۲۴ آورده است: «در شهریورماه گزارشی با استناد به دو سند محرمانه منتسب به وزارت نفت و شورای عالی امنیت ملی منتشر شده که بر اساس این گزارش، حجم بالایی از نفت به صورت یکجا، اعتباری و با تخفیف ۸۰۵ دلار به ازای هر بشکه، در اختیار چهار تراستی قرار گرفته بود. با این حال، اصل این اسناد منتشر نشده و هیچ‌یک از طرف‌های درگیر نیز محتوای آنها را به صورت مستقل تأیید نکرده‌اند». جالب اینکه منتقدان بر این عقیده بودند که وزارتخانه‌ای که نفت را تحویل می‌دهد نمی‌تواند نسبت به سر نوشت پول حاصل از آن و بازگشتش بی تفاوت باشد. گرچه که گفته می‌شود این ماجرا تا سطوح بالایی رفته و مسئولان اجماعاً موافق برکناری

سرپرست جدید چیست؟

پس از پذیرش استعفا‌ی وزیر نفت انتظار می‌رفت که رئیس‌جمهور معاون وی را به عنوان سرپرست وزارتخانه معرفی کند و همین اتفاق نیز رخ داد. حال اما این پرسش در رسانه‌ها مطرح می‌شود که حمید بور کیست؟ حمید بور، مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران و معاون وزیر نفت، متولد سال ۱۳۴۳ است. بور فعالیت حرفه‌ای خود را در صنعت نفت آغاز کرد و در طول سال‌های فعالیت خود مسئولیت‌هایی در بخش‌های مختلف این صنعت بر عهده داشت. از جمله سوابق مدیریتی او می‌توان به مدیرعاملی شرکت بهره‌برداری نفت و گاز مارون، مدیرعاملی شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب، شرکت عملیات اکتشاف نفت ایران و شرکت نفت فلات قاره ایران اشاره کرد. او همچنین در مقاطعی در بخش‌های مرتبط با حفاری و عملیات شرکت ملی حفاری ایران و مناطق نفت خیز جنوب فعالیت داشته است. بور در شهریورماه ۱۴۰۳ با حکم وزیر وقت نفت به عنوان معاون وزیر نفت و مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران منصوب شد. شرکت ملی نفت ایران مسئولیت بخش مهمی از فعالیت‌های بالادستی صنعت نفت کشور را به‌جمله اکتشاف، توسعه و تولید نفت و گاز بر عهده دارد. مسئولیت فعلی او با حفظ سمت در سرپرستی وزارت نفت در شرکت ملی نفت ایران نیز دربرگیرنده مدیریت مجموعه‌ای از شرکت‌ها و بخش‌های فعال در حوزه اکتشاف، تولید، توسعه میدادن و فعالیت‌های مرتبط با صنعت نفت است.

سیاست
۳

گزارش

اعتراضات دانش‌آموزی فرانسه و انتخابات ریاست جمهوری:

ماکرون و دردرسر جدید

آرمان ملی: جنبش اعتراضی اخیر در فرانسه که با محوریت دانش‌آموزان کلید خورده و از اواخر شهریور در منطقه پاریس آغاز شد، به تدریج به سراسر این کشور گسترش پیدا کرده و در بسیاری از شهرهای فرانسه شدت گرفته است. همزمان با تعطیلی یا تعلیق فعالیت دبیرستان‌ها به دلیل اعتراضات دانش‌آموزی، پلیس فرانسه صدها نفر از تظاهرکنندگان را بازداشت کرده است و حالا لوران نونز، وزیر کشور فرانسه، اعلام کرده که تنها در جمعه گذشته، هزار و ۲۴۷ نفر در ارتباط با ایجاد اخلال در دبیرستان‌ها بازداشت شده‌اند و شمار بازداشت‌شدگان در یک هفته اخیر از مرز ۵۰۰۰ نفر گذشته است. آنچه در این میان مهم به نظر می‌رسد این است که دانش‌آموزان معترض فرانسوی همچنان بر تداوم اعتراضات خود تأکید دارند؛ به گونه‌ای که سازمان‌دهندگان این اعتراضات، به دلیل آنچه عدم وجود «اقدامات ملموس» برای مطالبات دانش‌آموزان خوانده‌اند، خواستار برگزاری دور دیگری از اعتراضات در روز سه‌شنبه ۱۴ مهر (۱۶ اکتبر) شده‌اند که نشان از عدم اتمام این اعتراضات و تشدید آن دارد. در این راستا باید توجه داشت که بر اساس آمارهای منتشرشده از سوی منابع دولتی و رسانه‌های فرانسوی، نزدیک به ۴۰۰ دبیرستان از مجموع ۳۰۰ دبیرستان در سراسر فرانسه در روز جمعه به دلیل اعتراضات تعطیل بودند. با این حال، در شبکه‌های اجتماعی، اعلامیه‌های متعددی که همگی یکسان هستند و با هوش مصنوعی تولید شده‌اند، خواستار مسدود کردن ورودی نه فقط دبیرستان‌ها، بلکه مدارس راهنمایی نیز شده‌اند که نشان از گسترش و سرایت این نوع از اعتراضات در سایر مقاطع تحصیلی دارد. در این راستا باید توجه داشت که اساساً اعتراضات دانش‌آموزی در فرانسه یک پدیده نوظهور به حساب نمی‌آید و این موضوع دهه‌ها است که در فرانسه وجود داشته و دارد و همین موضوع موجب شده تا مسئولان امنیتی و سیاسی فرانسه با چنین پدیده‌ای که حالا در فرانسه مجدداً نزدیک به دو هفته است به وقوع پیوسته، با احتیاط بسیار کامل رفتار کنند. برای نمونه باید توجه کرد که از زمان اعتراضات دانشجویی مه ۱۹۶۸، که شارل دوگل آن‌ها را با واژه معروف شبنی، به معنای «هرج‌ومرج»، توصیف کرد، دولت‌های فرانسه همواره از رویارویی با جوانان خشمگین واهمه داشته‌اند؛ چراکه جنبش‌های جوانان و نوجوانان، پیش‌بینی‌ناپذیر و فاقد ساختار مشخص هستند و اغلب تشکیلات روشنی ندارند که بتوان با آن مذاکره کرد و وقتی آن‌ها اعتراض می‌کنند، گروه‌های دیگر نیز معمولاً به اعتراضات می‌پیوندند و در نهایت یک آتارشی خارج از کنترل رخ می‌دهد که هدایت و خاتمه دادن به آن، به این سادگی اتفاق نخواهد افتاد. دلیل دیگر این است که به سبب جوان بودن معترضان، افکار عمومی معمولاً با آن‌ها همدلی می‌کند، همچنین اگر پلیس مرتکب اشتباهی شود و باعث جراحات یا اتفاقی عمیق‌تر شود، پیامدهای آن غیرقابل محاسبه خواهد بود. از سوی دیگر، تنها چند ماه تا انتخابات ریاست جمهوری فرانسه باقی مانده است و هرگونه اقدام سلبی و انتشار آن در حجم گسترده رسانه‌ای می‌تواند تبعات منفی برای دولت مانوئل ماکرون، رئیس‌جمهوری فرانسه داشته باشد. نکته بسیار مهم در خصوص این اعتراضات، آن است که چهره‌های انتخاباتی و سیاسی فرانسه در حال استفاده از این واقعه ملی به نفع خود هستند و حالا به نوعی شاهد مصاحبه این حرکت اعتراضی از سوی آن برای تقویت پایگاه اجتماعی این جماعت هستیم.

استفاده انتخاباتی از اعتراضات

در این خصوص رسانه‌های فرانسه بر اساس نظرسنجی‌های انجام شده اعلام کرده‌اند که در فاصله هفت ماه مانده به انتخابات ریاست جمهوری، مارین لوپن، نامزد راست افراطی، بخت اول پیروزی در مرحله اول انتخابات معرفی شده، و در شرایطی که به دلیل جهش قیمت سوخت، فضای اجتماعی یوتزش است، تظاهرات دانش‌آموزی فرانسه با حساسیت ویژه‌ای از سوی گروه‌های سیاسی دنبال می‌شود. در حالی که بر اساس گزارش‌های چندین منطقه فرانسه، خسارت‌های وارد شده به دبیرستان‌ها چندین میلیون یورو هزینه دربرداشته، دفتر نخست‌وزیری فرانسه آنچه را «خشونت‌های شهری» خوانده، محکوم کرده و مسئولیت آن را متوجه حزب چپ رادیکال، «فرانسه تسلیم‌ناپذیر» می‌داند. رهبری ژان لوک ملانشون دانسته است! او این اعتراضات را جنبشی «خودسازمان‌یافته» دانست که اکنون به دانشگاه‌ها و دیگر مراکز آموزشی نیز گسترش یافته است و فرسودگی و کمبود امکانات در دبیرستان‌ها که سال‌ها ادامه داشته، سرانجام به نقطه‌ای رسیده که ناراضی‌انابت‌شده جوانان را به اعتراض گسترده تبدیل کرده است. اما داورد فیلیپ، رقیب ملانشون در جناح راست میانه، گفته است «سوءاستفاده بدبینانه حزب فرانسه تسلیم‌ناپذیر و نیزوهای سیاسی که می‌خواهند همه چیز را به درگیری تبدیل کنند، شرم‌آور است. همه چیز می‌تواند خیلی سریع از کنترل خارج شود». در این مسیر بسیاری بر این عقیده هستند که مانورهای سیاسی ملانشون و سایر احزاب در آستانه انتخابات ریاست جمهوری فرانسه، نشان از آن دارد که یک جبهه جدید علیه ماکرون و نتایج فعلی فرانسه شکل گرفته که به قاعدتاً یکی از اقداماتش را در سراسر فرانسه نمایان کند. با این تفاسیر، اگرچه به نظر می‌رسد که این اعتراضات نهایتاً تا چند هفته دیگر به اتمام می‌رسد، اما مساله اینجاست که تأثیر این رویداد اجتماعی – سیاسی بر وضعیت ماکرون و رشد جریان‌های چپ و راست افراطی در فرانسه به وضوح از همین حالات حدی مشخص است.